

**UNIVERSITY
OF TURKU**

This is a self-archived – parallel-published version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details. When using please cite the original.

AUTHOR Veli Pekka Toropainen

TITLE Sotilasvirkatalojen katselmukset

YEAR 2025

VERSION Author's accepted manuscript

CITATION Toropainen, Veli Pekka 2025: Sotilasvirkatalojen katselmukset. - Aninkainen 29 (4): 5-8.

Sotilasvirkatalojen katselmukset

Nämä sotilasvirkatalojen katselmukset sisältyvät muiden katselmusten ohella seuraavaan arkistokokonaisuuteen: Kansallisarkisto, Turun ja Porin lääninhallitus, Lääninkonttori, Sotilasvirkatalojen katselmuspöytäkirjat 1687-1695, Hbc 1. Katselmuksia on säilynyt 1600-luvun lopulta lähtien ja ne voivat olla hyvin yksityiskohtaisia rakennusten kokoineen ja sisustuksineen. Niiden pohjalta on toisinaan mahdollista piirtää talon pihapiiri ja päästä siten kaukaistenkin esivanhempien elämänpiiriin käsiksi. Tiedot Suomessa suoritetuista sotilasvirkatalojen katselmuksista, ja osa katselmuksista, löytyy myös Suomen Sukuhistoriallisen Yhdistyksen jäsenpuolelta Sotilasasiakirjojen kokonaisuudesta Sotakollegion talonkatselmuskonttorin alta.

TOKARA, Soinila, Vampula, 27.-29.10.1692, s. 534.

Everstiluutnantti Gustaf Johan Forbuksen komppanian katselmuskirjurin puustelli Tokara Soinilassa, isäntä Kustaa Erkinpoika, 2/3 manttaalia, 2 1/8 äyriä. Vuoden 1687 talonkatselmuksessa asukkaalle on asetettu 241 kuparitaalarin vajuus rakennuskannassa. Hän on sittemmin rakentanut 130 taalarin arvoisen pakarituvan. Lisäksi hän on tehnyt sittemmin uudelleen karjasuojan, kellarirakennuksen, jossa on väliseinä talon aittaan ja kunnollinen tuohikatto. Loput rakennuksien laiminlyönneistä hänen tulee vuosittain korjata. Lisäksi hänen tulee ostaa vierastuvan pelti tai korvata siitä 3 kuparitaalaria.

UPAS, Säpilä, Kokemäki, 2.-4.11.1692, s. 537v.

Kapteeni Johan Magnus Wadenfeltin komppanian föörarin eli kuljettajan puustelli Säpilässä, isäntä Matti Tuomaanpoika Upas. Vuoden 1687 talonkatselmuksen jälkeen hän on rakentanut tuvan, jossa välikatto, leivinuuni, pellit, savupiippu, mutta jonka ikkunat eivät vielä ole valmiit ja niihin lasketaan kuluva 40 kuparitaalaria. Tallin hän on rakentanut hyvin, mutta ei niin täydellisesti kuin olisi pitänyt. Siksi hänen on rakennettava se uudelleen ja varustettava ylisillä ja kolmen hevosen pilttuilla tai korvattava 20 kuparitaalarilla. Lisäksi hän on tehnyt pirttiin lattian. Hän on korjannut vanhan riihen ja tehnyt sen yhteyteen ladon. Muita vuoden 1687 tarkastuksessa todettuja puutteita hän ei ole korjannut. Pellot on varustettu hyvillä ojilla ja aidoilla.

POTI, Hintikkala, Kokemäki, 3.11.1692, s. 522-522v.

Ratsumestari Gustaf Eneskiöldin komppanian majoitusmestarin puustelli, isäntä Olli Lassinpoika. Vuoden 1687 talonkatselmuksen jälkeen asukas on kengittänyt ja varustanut katolla pakarituvan, samoin kaksi karjasuojaa ja lampolan, pienen luhtiaitan sekä rakentanut uudelleen kaluvajan. Pirtin kengittämiseen ja kattoon tulee vielä 10 kTlr, Puutavara ja tuohet suuren luhdin kattoon 5 kTlr, rehuladon katon korjaus 6 kTlr. Humalatarhan asukas ilmoittaa yrittäneensä istuttaa, mutta se ei ole kasvanut. Pellot ovat hyvin hoidetut ja täydessä viljelyksessä, joten kun lampuotti hoitaa edellä ilmoitetut puutteet, on hän vastuusta vapaa.

PRELLU, Ilmarinen, Loimaa, 31.8.1692, s. 528-529.

Paikalla kihlakunnanvoudin sijaisena nimismies Henrik Bertilsson. Kornetti Bernhard Rhebinderin komppanian ensimmäisen korpraalin puustelli, isäntä Heikki Rekonpoika, 1/2 manttaalia 3 äyriä. Pellot on varustettu hyvillä ojilla ja aidoilla sekä täydessä viljelyksessä. Lautamies Salli oli suorittanut katselmuksen niityillä ja vakuutti, että niitä oli raivattu metsään kuuden pienen ladonmaan verran. Vanhoilla niityillä oli 11 latoa ja niityt olivat kunnossa. Heinän kasvu tosin on huonoa, yhteensä ehkä kuusi aamia. Laidun ja ulkoma ahdas, 1/4 peninkulmaa pitkä ja 1/8 leveä. Metsää puustellissa on vain aidaksiksi, polttopuiksi, jotenkin rakennusten korjaukseen, mutta tuohet ja päreet on ostettava muilta. Kalavettä ei ole. Puustelli omistaa 1/3 jalkamyllystä, joka pyörii keväällä ja syksyllä. Humalatarhassa on sata salkoa. Kelvollista karhuverkkoa on neljä sylvä. Tilalla on seuraavat rakennukset:

1 pakaritupa, kelvollinen, alimmat hirsikerrat jonkin verran mädät. Ovi ja saranat, pöytä, penkit, 2 sänkyä, leivinuuni, savupiippu, jossa 2 peltiä. Piippua on korjattava, rakennettava kolme ikkunaa ja lattia korjattava. Tarvitaan 15 kuparitaalaria.

1 kellaripirtti vastapäätä, ovi ja saranat, eteinen välissä, pirtin päällä kylmä kamari, jossa ovi ja lukko. Kaikki saman hyvän tuohikaton alla.

1 tupa, jossa kolme ikkunaa, 5 ruutua haljennut ja 2 rikki, pöytä, penkit, 2 sänkyä, ovi saranoilla, savupiippu rikki, mutta 2 hyvää peltiä, päällä luhti, eteinen, jossa kylmä kamari ovella, kaikki saman tuohikaton alla, piipun ja ikkunoiden korjaukseen 6 kuparitaalaria.

1 hyväkuntoinen pirtti.

1 vanha mutta käyttökelpoinen sauna, tulee siirtää ja korjata, 12 taalaria korjauksiin.

1 pirtti eli mallashuone samassa kunnossa, ovi ja saranat, korjaukseen 15 taalaria.

1 keittiö, kunnossa, ovi, haka ja saranat, korjaukseen 6 taalaria.

2 vierekkäistä kaluvajaa, ovet, lukot ja asp.

1 uusi talli, jonka isäntä on rakentanut omaan tarpeeseensa, ovi ja haka.

1 vanha ja tarpeeton piha-aitta, siirretään.

1 talli neljällä pilttuulla, hyvä tuohikatto, pilttuiden ja lattian korjaukseen 6 taalaria.

1 kunnollinen puoliksi käytetty karjasuoja.

1 samanlainen, tarpeeton.

2 hyvällä katolla varustettua puoliksi käytettyä riihtä, rekiliiteri vieressä.

1 heinäladoksi muutettu vanha karjasuoja.

1 vanhastaan korjattu rehulato, jossa väliseinä, hyvä tuohikatto.

1 edellisen vieressä kelvollinen sikala.

2 pientä ja tarpeetonta sikalaa.

2 hyvää riihiriviä, luuva ja lato kummassakin. Toisen katon korjaamiseen tarvitaan 6 taalaria.

2 vanhaa akanahuonetta. Tarpeettomia, kuten vuoden 1687 katselmuksessa todettiin.

1 luhtiaitta kaikkine tarpeineen, oviseinältä vajonnut, sen ja katon korjaukseen 6 taalaria.

1 vanhastaan korjattu luhtiaitta, välipohja, laarit, ovi, saranat ja lukko, hyvä tuohikatto.

1 uusi luhtiaitta kaikkine tarpeineen, hyvin varustettu.

Talonkorjausten summa 72 taalaria, lampuodin tulee korjata, mikäli upseeri antaa käyttää tilan veroja siihen.

NIUSKALA, Maaria, 7.8.1695, s. 225.

Tilaa hallitsee korpraali Jacob Hessling ja sen lampuotina on Heikki Matinpajan leski Elina Matintytär.

1 pakari, josta kengitettävä 4 hirsikertaa.

1 puukellari, jonka eteisessä hellakamari ja sen päällä luhtiaitta.

1 pieni vierastupa ja hellakamari.

1 tupa, joka on kelvollinen korpraalin asua, sisäkatto, pellit, eteinen, ikkunat, ovi ja savupiippu laitettava.

1 paistohuone.

1 uusi kaluvaja.

1 laho kaluvaja, jonka päällä luhti.

1 uusi huussi.

Kaikki nämä miespihan rakennukset ovat tuohikattoisia, pihalle on kaksi porttia, kummankin päällä katos.

Pihan ulkopuolella:

1 sauna, jota käytetään myös mallashuoneena, on nyt miespihassa, mutta tulee siirtää, 20 taalaria.

1 laillinen riihi, luuva ja lato, yksi seinä päällystettävä laudoilla, korjaukseen 6 taalaria.

1 kelvollinen akanahuone.

1 vanha akanahuone.

2 latoa ja liiteri niiden välissä peltomäellä.

1 vanha kelvollinen lato peltomäellä.

1 lampuodin talli kiinni riihiladossa

2 laillista luhtiaittaa.

Karjapihassa:

1 talli neljälle hevoselle.

2 kelvollista karjasuojaa.

1 pieni karjasuoja pienkarjalle.

1 lampola.

1 pieni sikala.

2 kelvollista rehulatoa.

Pellot täydessä viljelyksessä, ojat ja aidat hyvät, ei omaa metsää rakennuksiin tai muuhun tarpeeseen, vaan puu saadaan pitäjän yhteismaalta yli 2 peninkulman päästä, joka sekin on hakattu ja palanut jokin aika sitten. Ahdas ja vähäinen laidun, ei myllynpaikkaa eikä kalavettä, Koska lampuoti maksaa määrätyn veronsa, tulee upseerin suorittaa rakennuskustannukset.

VOIVALA, Kaarina 20.11.1692, s. 333-333v.

Herra Elias Woivaleniuksen ratsutila.

1 rakennus, jossa Sali ja kaksi kamaria, kaikki ovet varustettu lukoilla ja saranoilla, Savupiiput ja pellit kaikissa, 16 ikkunaa, katettu tuohella ja kattomaloilla.

1 holvattu kellari, jonka päällä savupiipullinen ja pellillinen tupa, kuusi ikkunaa, ovi, saranat, lukko, katto tuohesta ja laudoista.

2 pakaritupaa, joiden välissä eteinen, katto tuohesta ja maloista, molemmissa hella ja leivinuuni, ovissa saranat ja lukot, 5 ikkunaa toisessa ja 4 toisessa.

1 kelvollinen kaluvaja tuohikatolla.

1 talli neljällä pilttuulla, olkikatto, joka on korvattava tuohella, 15 kuparitaalaria.

1 salainen huone, jota voidaan vielä käyttää jonkin aikaa.

1 vanha portti ja liiteri, uusi maksaa kaikkine tarpeineen 10 taalaria.

Karjapihassa:

3 kelvollista karjasuojaa, kaikissa olkikatto.

2 rehulatoa, portti ja liiteri, joita voidaan vielä käyttää jonkin aikaa.

1 kelvollinen sikala lampolan ja ladon välissä.

Ulkorakennukset:

1 kelvollinen mallaspirtti olkikatolla.

Ei saunaa, uusi maksaa 25 taalaria.

2 kelvollista riihiratia olkikatolla.

2 kelvollista aittaa tuohikatolla.

1 kaluvaja vastapäätä mallashuonetta.

1 vanha aitta, joka on vielä jonkin aikaa käyttökelpoinen.

Humalatarhassa 600 salkoa.

Pellot hyvin viljeltyjä, hyvät ojat ja aidat.

4 niittylatoa olkikatteella.

1 rakuunantupa jonkin matkaa kartanolta, varustettu hellalla ja tuohikatolla.

VOIVALA, Kaarina 20.11.1692, s. 333v-334.

Elias Heikinpojan ratsutila.

1 vanha ja kelvoton säteritupa, piippu, pellit ja leivinuuni, 6 ikkunaa, tuohikatto, ovi saranoilla.

Hankittava uusi ja se maksaa 70 kuparitaalaria.

1 kelvollinen vierastupa edellistä vastapäätä ja eteinen välissä, 4 ikkunaa, takka ja pellit, ovi, saranat ja lukko, tuohikatto, hirsien tilkkeisiin 4 taalaria.

Ei kamaria, vaikka sellainen tarvitaan, uusi maksaa 60 taalaria.
1 Puinen kellari ja sen päällä luhti, tuohikatto, tilkkeisiin tarvitaan 10 taalaria.
1 kaluvaja, jossa 3 ikkunaa ja tuohikatto, alavarvit lahot, korjaukseen 10 taalaria.
Ei keittiötä, uusi maksaa 40 taalaria.
1 kelvollinen salainen huone lautakatolla.
1 vanha kelvoton portti, uusi maksaa 6 taalaria.
Karjapihassa:
2 karjasuojaa olkikatolla.
1 vanha kelvoton härkätalli, uusi maksaa 40 taalaria.
1 kelvollinen sikala olkikatolla.
2 kelvollista rehulatoa olkikatolla.
Pihan ulkopuolella:
1 kelvollinen luhti tuohikatolla.
2 vanhaa luhtia, käyttökelpoisia.
1 kelvollinen riihi, luuva ja lato olkikatolla.
Tarvitaan uusikin riihi, joka maksaa 40 taalaria.
Humalistossa 300 salkoa.
Pellot kokonaan viljelyssä ja varustettu hyvillä ojilla ja aidoilla.
4 niittylatoa olkikatolla.
Ei jalkamyllyä tai paikkaa sille.
Rakuunantupa mäellä, takka, eteinen ja tuohikatto.

Veli Pekka Toropainen

Sotilasvirkatalojen katselmukset. *Aninkainen*. Turun Seudun Sukututkijat ry:n jäsenlehti 4/2025, s. 5–8. Vuosikerta 29, Turku.